

3. WAT BEZATEN ZIJ?

Wanneer u een beeld heeft gekregen van wie uw voorouders waren en wanneer zij leefden, zullen er ook andere vragen opkomen: in welk huis of welke boerderij hebben ze gewoond? Hadden ze veel of weinig bezittingen?

Voordat u het archiefonderzoek begint, loont het de moeite om te kijken of er een huizen- of boerderijenboek verschenen is voor de plaats waar uw voorouders hebben gewoond. De boerderijen en hun bewoners in de twintigste en negentiende eeuw (en soms nog verder terug) staan daarin beschreven. Raadpleeg de bibliotheekcatalogus op onze website voor de beschikbaarheid van het boek in het Drents Archief of in een plaatselijke bibliotheek.

Voor wie zelf op onderzoek uitgaat, zijn er gelukkig veel bronnen bewaard gebleven waarmee het bezit aan huizen, boerderijen, landerijen, kortom het onroerend goed van uw voorouders gereconstrueerd kan worden. Voor de negentiende en twintigste eeuw vindt u de meest complete gegevens in de archieven van het Kadaster. Met behulp van deze archieven kunt u vanaf nu tot 1832 van praktisch elk stuk onroerend goed - of dat nu een huis, boerderij, weiland, bos of bouwland is - vinden wie de eigenaar is. Vaak is ook degene van wie deze het gekocht of geërfd heeft, of aan wie hij het heeft overgedaan te achterhalen. De exacte ligging van zo'n bezit is te vinden op het kaartmateriaal, dat ook deel uitmaakt van de kadastrale archieven.

Op zoek naar onroerend goed van onze voorouders kunnen er twee verschillende uitgangspunten zijn:

1. de *persoon*: welk bezit had mijn voorouder, waar woonde hij of zij?
2. het *object*: wanneer is ons (voor)ouderlijk huis gebouwd, wie waren vroeger eigenaren, is het verbouwd?

Beide onderzoeken worden hieronder beschreven: eerst het bezit van de persoon Herman Hiddingh, en vervolgens het object van een huis aan de Kerkbrink in Anloo.

De bezittingen van Herman Hiddingh

Wij gaan op zoek naar de bezittingen van Herman Hiddingh, die leefde van 1795 tot 1868. De vraag is: had hij onroerend goed, en zo ja, waar lag dat? Het antwoord op deze vraag is het makkelijkst te vinden in de *successiememorie*, die opgemaakt werd na zijn overlijden op 11 juli 1868 in Gasselte. Daarin staat namelijk de nalatenschap van Herman Hiddingh beschreven.

Memories van successie

Sinds 1806 moest van elke overledene in de *memories van aangifte der nalatenschap* of *memories van successie* worden aangegeven wat hij had nagelaten, zodat over de waarde daarvan belasting geheven kon worden. De ontvanger van het successierecht taxeerde de waarde van de vermogensbestanddelen en stelde een overzicht van baten en lasten samen.

Men hoefde geen belasting te betalen, wanneer er alleen erfgenamen in de rechte lijn waren (kinderen, kleinkinderen, ouders, grootouders). Vanaf 1878 werd ook deze groep belast, maar alleen als de erfenis (na aftrek van schulden) meer dan duizend gulden bedroeg.

De memorie bevat de naam van de overledene, de plaats van overlijden, burgerlijke staat, waarde van roerende goederen, ligging en waarde van onroerende goederen, namen van erfgenamen en legatarissen en soms of er testamenten en andere notariële akten zijn.

Drenthe was in de periode 1806-1811 verdeeld in negen districten. In elk district was een

gequalificeerde aangesteld om de aangifte te ontvangen, overledenen te registreren en het recht van successie te ontvangen. In de periode 1814-1817 was er slechts één reguleur op het recht van successie in geheel Drenthe. Vanaf 1818 waren er drie kantoren van de ontvangers der successierechten gevestigd: in Assen, Meppel en Coevorden (sinds 1842 Hoogeveen).

Beschikbaarheid

De scans van de Memories van Successie of successiememories vindt u op alldrenten.nl. U kunt op naam zoeken in deze bron, maar als u op overlijdensakte zoekt, wordt u meteen doorwezen naar de successiememories. De memories van successie zijn openbaar, wanneer ze ouder zijn dan 75 jaar.

Om erachter te komen of Herman Hiddingh iets heeft nagelaten, gaan we op zoek in alldrenten.nl naar zijn successiememorie. Daarin vinden we dat deze aangifte op 22 december 1868 bij de ontvanger der successierechten in Assen is gedaan door zoon Harm Hiddingh, schoonzoon Albert Kuilman (gehuwd met Freerkien Hiddingh), schoonzoon Jan Willems Salomons (gehuwd met Gesina Wilmina Hiddingh) en de voogd over de minderjarige kinderen, Otto Hiddingh. Uit de memorie blijkt dat Herman Hiddingh 71 percelen grond in Gasselte en Gieten bezat (en dus niet onbemiddeld was). Een van die percelen (kadastrale gemeente Gasselte, sectie A perceel 90) was een huis en erf, naar we aannemen zijn woonhuis. Daarover willen we meer weten en dus moeten we onderzoek doen in de registers van het Kadaster.

Het Kadaster

Het Kadaster is op 1 oktober 1832 in Nederland ingevoerd (met uitzondering van de provincie Limburg). Het Kadaster werd opgericht om een eerlijke heffing van de grondbelasting mogelijk te maken en als basis voor de zekerheid in het rechtsverkeer met betrekking tot onroerend goed.

De dienst kent twee onderdelen: het *Kadaster* en de *openbare registers*. Het Kadaster geeft een beeld van de juridische toestand van de onroerende goederen in Nederland. Daarvoor registreert het enkele essentiële gegevens, zoals de eigenaar (of andere rechthebbenden zoals erfpachter of vruchtgebruiker) van een bepaald stuk onroerend goed, gewoonlijk een *perceel* genaamd, of dat nu een huis, boerderij, bouwland of stuk bos of heide is. Ook wordt vermeld wat de afmetingen van dat perceel zijn en hoe de grond gebruikt wordt. Deze gegevens worden vastgelegd in registers en op kaarten.

Beperkingen

Het Kadaster is een mooie, maar ook een ingewikkelde bron, zeker op het eerste gezicht. Dat komt vooral doordat er zoveel verschillende registers en kaarten zijn, die ook nog eens op allerlei manieren naar elkaar verwijzen en van elkaar afhankelijk zijn.

Als er in een gebied een ruilverkaveling is geweest, is het niet mogelijk om de opeenvolgende eigenaars van een perceel te achterhalen.

Bronnen

In het Drents Archief en de RHC's (Regionaal Historische Centra) in de andere provincies kunt u de Kadaster Archiefviewer raadplegen. Daarin kunt u zoeken op eigenaar of op perceel. Op die manier kunt u stapsgewijs de opeenvolgende eigenaars van een perceel achterhalen.

De Kadaster Archiefviewer bevat de volgende gegevens:

- registers 71: hulpresters met vervallen en nieuwe kadastrale perceelsnummers van vóór de automatisering, met verwijzingen naar kadastrale leggers;
- kadastrale leggers: registers waarin per kadastrale gemeente de eigendomssituatie is beschreven;
- hulpkaarten: kaarten op schaal met de begrenzing van nieuw gevormde kadastrale percelen;
- veldwerken: door landmeters ter plaatse gemaakte schetsen met meetgegevens.

De Kadaster Archiefviewer staat niet online. Wilt u dit systeem toch vanuit huis raadplegen? Dan is het mogelijk om u hierop te abonneren, zie www.kadaster.nl

In het Drents Archief worden regelmatig workshops gegeven voor het onderzoek in de Kadaster Archiefviewer. Ook is er een maandelijks spreekuur voor ingewikkeld Kadasteronderzoek.

Leggers

De legger vormt sinds het begin van de vastlegging in 1832 de ruggengraat van de kadastrale administratie. In dit register staan de wijzigingen die zich sinds dat jaar in grondbezit en grondgebruik hebben voorgedaan. De kadastrale legger is *op naam van de eigenaar* ingericht. Per eigenaar worden onder een *leggerartikel* alle percelen genoemd die deze in die ene gemeente bezit. Daarbij worden ook eventuele mede-eigenaren en vruchtgebruikers genoteerd. Per perceel worden de oppervlakte, het gebruik, de klassering en de belastbare opbrengst vermeld. In latere leggers kan ook het adres van de eigenaar vermeld zijn. Van de eigenaar zijn in ieder geval naam, woonplaats en beroep genoteerd.

Wanneer een perceel van eigenaar verandert, worden alle gegevens van dat ene perceel doorgestreept en onder het artikelnummer van de nieuwe eigenaar opnieuw opgeschreven. Via verwijzingen wordt in de legger steeds duidelijk aangegeven naar welk artikelnummer de gegevens zijn overgebracht, respectievelijk uit welk artikelnummer ze afkomstig zijn, dus de nieuwe en de vorige eigenaar.

Waar lag nu het huis van Herman Hiddingh precies? Gelukkig weten we uit de successiememorie de kadastrale aanduiding: gemeente Gasselte, sectie A perceel 90. Met die gegevens beginnen we het onderzoek in de Kadaster Archiefviewer.

Kies in de Kadaster Archiefviewer voor het register 71 en voer de bekende gegevens in (Gemeente Gasselte, sectie A, perceelsnummer 90)
Het volgende resultaat wordt getoond:

Gemeente *Gasselle* Sectie *A.* Inlegvel n°. 72.

NOMMERS der perceelen op de Kadastrale plans.	NOMMERS VAN DEN PERCEELSGEWIJZEN LEGGER.	
~~74~~ 154		
~~75~~ 56 192		<i>Deeler n° 1937</i>
~~76~~ 351 625		<i>Deeler n° 1938</i>
~~77~~ 236 1198 908		<i>Deeler n° 1939</i>
~~78~~ 28 374 407 411 539		<i>Deeler n° 1936</i>
~~79~~ 28 374 407		
~~84~~ 28 374 407 412		<i>Deeler n° 1990</i>
~~85~~ 28 374 407 412		<i>Deeler n° 1992 en 1993</i>
~~86~~ 1811 587		<i>Deeler n° 1995</i>
~~87~~ 1811 548		<i>Deeler n° 1996</i>
~~88~~ 269 1199 542 548 908		<i>Deeler n° 1998</i>
~~89~~ 269 1199 542 548 908		<i>Deeler n° 1998</i>
~~90~~ 269 1199 542 548 908		<i>Deeler n° 1998 en 1999 en 2000</i>

Hier zien we dat het perceel achtereenvolgens op de volgende leggerartikelen voorkomt: 269, 499, 542, 548 en 908 om daarna over te gaan in de percelen 1998, 1999 en 2000.

In de Kadaster Archiefviewer zoekt u vervolgens op leggerartikel. Op artikel 269 zien we dat Herman Hiddingh eigenaar is.

Vervolg.

ART.	NAAM.	VOORNAMEN.	BEROEP.	WOONPLAATS.
<i>269</i>	<i>Hiddingh.</i>	<i>Herman.</i>	<i>Lander</i> <i>Landbouwer</i>	<i>Gasselle</i>

Op dezelfde bladzijde vinden we bij volgnummer 32 het perceel A 90. In de achterste kolommen van de kadastrale legger zien we dat het perceel afkomstig is van leggerartikel 57 volgnummer 13 en dat het perceel in 1852 is overgeboekt naar leggerartikel 499 volgnummer 33.

30	89	<i>Meland</i> <i>boerderij</i>	22 40 1	1 03	1852 <i>Veren van Art.</i> <i>7/3/29</i>	230 57	11	499	31
31	89	<i>Meland</i>	06 90 1	69		231 57	12		32
32	90	<i>Meland</i> <i>o.p.</i>	25 90 1	4 90 36 00		232 57	13		33

Op artikel 57 kunnen we zien dat het perceel dat toen op naam stond van zijn vader Harm Hidding, als gevolg van een notariële scheiding in 1839 is overgeboekt naar artikel 269.

Deze scheidingsakte is te vinden in het notarieel archief van Anthony Homan, dat in het Drents Archief wordt bewaard en dat online te vinden is op www.drentsarchief.nl. Zie verder in dit hoofdstuk voor onderzoek in de notariële akten.

Een huis aan de Kerkbrink in Anloo

Uitgangspunt voor onderzoek kan ook het *object* zijn: wat is er bekend over de historie van mijn huis? Om hier achter te komen, raadpleegt u weer de Kadaster Archiefviewer. Door het huidige adres in te voeren komt u snel op weg.

U woont aan de Kerkbrink 16 in het dorp Anloo. De Kadaster Archiefviewer geeft voor dat adres de kadastrale perceelaanduiding: gemeente Anloo, sectie K, nr. 2567.

Als u dit perceelsnummer invoert bij het register 71, dan vindt u daar geen resultaten omdat het perceel 2567 na de automatisering van het Kadaster in 1992 is ontstaan. Om het laatste perceel voorafgaand aan de automatisering te vinden, moet worden overgeschakeld naar het hulpkaartenarchief. Hierin zijn namelijk wel de hulpkaarten opgenomen tot de actuele situatie van nu. Of u kunt de filiatie (de opeenvolgende kadastrale nummers) in de Kadaster Archiefviewer volgen.

Door het volgen van de filiatie vinden we het perceel K 2069 als voorgaand perceel waarmee we het register 71 kunnen raadplegen. Hierin vinden we leggerartikel 12792 als laatste artikel vóór de automatisering. Van hieruit kunnen we verder terug naar het leggerartikel 5537 van Albert Jipping (vanaf 1940) en daarvoor Roelof Jipping (van 1908 tot 1940).

Kadastrale gemeente: **ANLOO**

Artikel: 12792

EIGENAAR	NAAM		VOORNAMEN		BEROEP, PLAATS EN DATUM VAN GEBORTE		WOONPLAATS EN ADRES	
	KOERS		BEREND		LANDBOUWER		ANLOO	
.....			G.M. HENDRIJKE CREMERS		01-03-1925		Kerkbrink 16	
voor 1,20 are	DE GEMEENTE ANLOO							
MIDDELENAZEN	2600000160							
.....								
.....								
.....								
.....								
.....								
.....								

Volgnr	PERCELSADRES C.O. PLAATSELUKE AANDUIDING	VERWIJZING NAAR						SOORT VAN EIGENDOM	ORGONIE	AANLEIDINGEN B.L., B.P., J., H.C., M., N.M., ONZ.						B. nietver- cavelings- munt B. herenka- velingsmunt D. asse- struic- woni G. historisch ingebouwd H.	AANWZETTING VAN DE ARTIKEL EN VOORGAANDEN VAN DE REGISTER			
		Per kadastrale plaat		Per register van onder- schrijving (1908-1992)		Deel	Num- mer			Aand- ring	reg. hyp. nr. d.		reg. hyp. nr. e.		Waaruit gevoerd		Waarheen overgebracht			
		Sectie	Nummer van het perceel	Deel	Num- mer						Deel	Num- mer	Deel	Num- mer	Artikel		Volg- nr.	Artikel	Volg- nr.	
1	Kerkbrink 16	K	2069	3591	74	bovenbouw	100%										5537	6		
						schone tuin														

Via de kadastrale legger gaan we verder terug. Met de bij de betreffende artikelen gegeven informatie en wat uit de registers van overschrijving te halen is, blijkt dat Jipping in 1908 zijn huis verworven had bij een scheiding en deling. Roelof Jipping was namelijk gehuwd met Aaltje Kloek,

dochter van Willem Kloek. De onverdeelde goederen van deze laatste werden in 1908 gescheiden door zijn erfgenamen, waarbij Jipping het huis toegedeeld kreeg.

De legger laat verder zien dat in 1895 herbouw van het huis heeft plaats gehad en dat toen enkele percelen verenigd zijn. De perceelsnummers K 1265, 1266 en 1491 werden samengevoegd tot K 1565. Hoe dat er toen uitzag kunnen we duidelijk zien op de *hulpkaart* die ter gelegenheid van deze herbouw en vereniging van percelen werd gemaakt.

Bijbladen en hulpkaarten

De *minuutplans*, die de toestand op 1 oktober 1832 weergeven, mochten niet gewijzigd worden. De veranderingen, die vanzelfsprekend wel optraden, werden bijgehouden op het *bijblad*. Voor allerlei administratieve doeleinden werden van die bijbladen kopieën vervaardigd. Deze plans zijn bekend onder verschillende benamingen, afhankelijk van het (administratieve) doel waarvoor ze werden gemaakt: *veldplans*, *grondbelastingplans*, *gemeentepans* en *netteplans*. Dat heeft tot gevolg men ze in verscheidene archieven kan aantreffen. De Drentse nettepans en bijbladen treft u niet aan in de Kadaster Archiefviewer. Ze zijn digitaal te raadplegen op www.drentsarchief.nl in het archief 'Verzameling kadastrale nettepans'.

Voor onderzoek naar een perceel (of een aantal dicht bijeen gelegen percelen) vormen de *hulpkaarten* op de Kadaster Archiefviewer een zeer belangrijk bron. Eigenlijk vormen deze de schakels tussen het onveranderlijke minuutplan uit 1832 en het steeds bijgewerkte bijblad. Bij de verandering van de begrenzing van een of meer percelen wordt iedere keer een kaart aangelegd waarop de oude begrenzingen in zwarte, de nieuwe grenzen in rode, en de vervallen grenzen in blauwe lijnen worden aangegeven. De hulpkaarten staan op de Kadaster Archiefviewer per gemeente en sectie, in volgorde van de perceelsnummering. De hulpkaarten zijn ook handig als u, in het geval van een ruilverkaveling, de filiatie niet kunt volgen.

De oorsprong van kadastraal perceel K 1265 (het in 1895 herbouwde huis) zoekend, vinden we in de legger dat ons huis in 1859 is herbouwd door Roelfien Meijering, weduwe van Jan Kloek. Ook bij deze herbouw is er een hulpkaart gemaakt. In 1848 heeft deze Kloek het oude huis gekocht van de koopman Izaak Zandman, die het zeven jaar eerder had verworven van Jan Harms Koops, landbouwer in Rolde. Deze Koops had het in hetzelfde jaar 1841 gekocht op een publieke veiling van de goederen van Jan Mulder, schoolmeester in Vries.

Opnieuw zijn we aangekomen bij het begin van het Kadaster in 1832. Het tot nu toe onderzochte perceel heeft in deze jaren kadastraal nummer K 159, dat we als zodanig ook terugvinden in de oudste kadastrale registers, de oorspronkelijke aanwijzende tafels.

Kadastrale administratie

Vanaf de invoering van het Kadaster in 1832 zijn registers en kaarten bewaard gebleven. Zij geven de situatie in heel Nederland, van iedere stad, van ieder dorp en van ieder stukje grond op dat moment weer. Het gaat daarbij om de zogenoemde *oorspronkelijke aanwijzende tafels* (OAT's genoemd) en de daarmee corresponderende kaarten, *minuutplans* genaamd. De OAT vormt het uitgangspunt voor de kadastrale administratie. Dit register is per kadastrale gemeente opgemaakt.

Een kadastrale gemeente valt niet altijd samen met een burgerlijke gemeente. De oorspronkelijk aanwijzende tafel van zo'n kadastrale gemeente vermeldt in volgorde van *secties* en *perceelsnummers* bij ieder perceel de naam van de eigenaar (of een andere rechthebbende). Van de eigenaar zijn woonplaats en beroep vermeld, van het perceel de oppervlakte, het gebruik, de klassering en de belastbare opbrengst. Dit register mocht niet gewijzigd worden. De minuutplans zijn de bronnen die de toestand van 1832 op kaart weergeven. Deze plans zijn het resultaat van de opmetingen die tussen 1811 en 1831 plaatsvonden. De oudste exemplaren, zoals die van Gieten en Gasselte, zijn in het Frans door Franse landmeters opgesteld.

Per gemeente werd, nadat de begrenzing daarvan zeer gedetailleerd in een *proces verbaal van grensbepaling* was vastgelegd, een zogenoemd *verzamelplan* vervaardigd, waarop de hele kadastrale gemeente staat afgebeeld met de indeling in secties en kaartbladen. De kaartbladen geven per sectie alle percelen weer met hun begrenzingen en hun bebouwing. Wanneer de bebouwing (bijvoorbeeld een huis of een boerderij met schuur) geen eigen perceelsnummer heeft, staat er een gestippeld lijntje van dit huis naar het bijbehorende perceel.

De kaarten hebben een schaal van 1:1.250 (stadskernen, bebouwde kom), 1:2.500 (landelijk gebied met verspreide bebouwing) of 1:5.000 (gebieden met weinig bebouwing en meestal grote percelen). Minuutplans mochten ook niet gewijzigd worden. De perceelsnummers op de minuutplans corresponderen dus met die in de OAT's.

Men dient er rekening mee te houden dat er geregeld nieuwe minuutplans zijn vervaardigd, als een bepaald gebied bijvoorbeeld in verband met stadsuitbreiding of ruilverkaveling opnieuw werd opgemeten. Uiteraard zijn zowel de oude (vervallen) minuutplans als de nieuwe bewaard gebleven. Om snel na te kunnen gaan, in welke sectie een bepaald perceel te vinden is, vormen de al genoemde verzamelplannen een nuttig hulpmiddel omdat daarop de begrenzingen van de secties worden weergegeven. Van de meeste gemeenten zijn die oorspronkelijke en latere verzamelplannen bewaard gebleven.

Geven de OAT's en minuutplannen een beeld van Drenthe in 1832, de grondbelastingregisters en -kaarten geven dat van de situatie omstreeks 1880. Toen werden, ter uitvoering van een wet van 1879, de uitkomsten van de herziening van de belastbare opbrengst per perceel in registers genoteerd en op kaart gezet.

Beperkingen

Wie onderzoek doet in de Kadasterarchieven, moet zich realiseren dat deze bronnen een aantal beperkingen hebben. De oorspronkelijk aanwijzende tafels geven alleen de namen van de eigenaren, niet die van de gebruikers van een onroerend goed (huurder of pachter). Als er echter een zakelijk recht is gevestigd, bijvoorbeeld een recht van opstal of vruchtgebruik, dan wordt dat wel vermeld. Minuutplannen zijn eigendomskaarten, geen topografische kaarten. Dat betekent dat veel topografische details er niet opstaan. Zo worden waterlopen en wegen alleen op de kaarten weergegeven als het begrenzingen of aparte percelen zijn. Bovendien hebben lang niet alle kaarten het noorden boven, en hebben ze soms verschillende schalen.

Zoektips aanvullende bronnen

In atlasen en op de website van het Drents Archief kunt u diverse kaarten vinden die topografische details bevatten.

Het loont soms de moeite in het betreffende gemeentearchief na te gaan, of in het verleden registers van huizen of bewoners aangelegd zijn. In sommige gemeenten zijn, voor diverse doeleinden, dergelijke registraties aanwezig. Zij kunnen inzicht geven in met name de *bewoning*. Natuurlijk geven, na 1850, ook de bevolkingsregisters de woonadressen van de ingezetenen van een gemeente. De woonadressen zijn overigens niet te koppelen aan de kadastrale perceelsnummers.

Beschikbaarheid

De minuutplannen van 1832 zijn digitaal overgetekend en gekoppeld aan de OAT's. Op www.hisgis.nl kunt u makkelijk inzoomen op een plaats in Drenthe. Als u op een perceel klikt krijgt u meteen de gegevens uit de OAT's in beeld. Ook is het mogelijk meerdere kaarten (van vóór of na 1832) over elkaar heen te leggen.

De scans van de originele minuutplans en OAT's zijn te vinden op de beeldbank van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: <https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl> (zoeken op minuutplans of OAT's). De grondbelastingregisters en -kaarten van 1880 staan op www.drentsarchief.nl in het archief 'Instanties belast met de schattingen voor de grondbelasting'. Inventarisnummers 100 t/m 171 hebben betrekking op de registers en inventarisnummers 172 t/m 205 hebben betrekking op de kaarten.

De Drentse netteplans zijn digitaal te raadplegen op www.drentsarchief.nl in het archief 'Verzameling kadastrale netteplans'.

De Kadaster Archiefviewer bevat de volgende gegevens:

- registers 71: hulpregisters met vervallen en nieuwe kadastrale perceelsnummers van voor de automatisering, met verwijzingen naar kadastrale leggers;
- kadastrale leggers: registers waarin per kadastrale gemeente de eigendomssituatie is beschreven;
- hulpkaarten: kaarten op schaal met de begrenzing van nieuw gevormde kadastrale percelen;
- veldwerken: door landmeters ter plaatse gemaakte schetsen met meetgegevens.

De Kadaster Archiefviewer staat niet online. Wilt u dit systeem toch vanuit huis raadplegen? Dan is het mogelijk om u hierop te abonneren, zie www.Kadaster.nl

In het Drents Archief worden regelmatig workshops gegeven voor het onderzoek in de Kadaster Archiefviewer. Ook is er een maandelijks spreekuur voor ingewikkeld Kadasteronderzoek.

Openbare registers

Ten gevolge van de invoering van het Burgerlijk Wetboek in 1838 werd een koppeling tussen het Kadaster en de openbare registers noodzakelijk. Deze nieuwe wet schreef voor dat een goed bij verkoop en verhuypothekering aangeduid moest worden met de kadastrale kenmerken. Er bestaan twee soorten registers: een *register van overschrijving*, (hypotheek 4) bedoeld voor de registratie van de koop en verkoop van onroerend goed, en een *register van inschrijving*, (hypotheek 3) bestemd voor de registratie van hypotheekakten. Het belang van het register van overschrijving is in de hiervóór gegeven voorbeelden al aangeduid. Het *register van inschrijving* bevatte vooral de inschrijvingen van uittreksels van hypotheekakten, maar is in de afgelopen jaren grotendeels vernietigd.

De geautomatiseerde kadastrale administratie fungeert nu als toegang op de openbare registers. De registers zijn digitaal bij het kadaster te raadplegen.

Literatuur

Hoe kadastrale bronnen kunnen worden gebruikt bij onderzoek naar de bewoningsgeschiedenis van een dorp wordt geschetst door M.A.W. Gerding, *Dorpsgeschiedenis: bewoning en bewoners* (Zutphen 1992), met een methodiek om verband te leggen tussen de voor-kadastrale bewonersregistratie en de kadastrale eigendomsregistratie.

Negentiende-eeuwse maten

Bij onderzoek naar onroerend goed in het verleden krijgt men onherroepelijk te maken met oude lengte- en oppervlaktematen. Van 1820 tot 1870 werd gebruik gemaakt van het Nederlands metriek stelsel. Dit was gelijk aan het Franse metrieke stelsel, maar dan met oude Nederlandse namen.

De meest voorkomende lengte- en oppervlaktematen waren:

Roede = 10 m of 10 el

El = 1 m

Palm = 1 dm of 0,1 el

Duim = 1 cm of 0,01 el

Streep = 1 mm of 0,001 el

Bunder = 100 x 100 vierkante el of 1 hectare

Vierkante roede = 10 x 10 vierkante el of 1 are

Vierkante el = 1 x 1 vierkante meter of 1 centiare

Een el is in deze periode dus geen 69 cm maar 1 m! Iemand die 1 el, 7 palm, 6 duim en 3 streep lang is, is dus gewoon 1,763 m.

Onderzoek naar een huis vóór 1832

In de speurtocht naar de historie van een huis - als voorbeeld kozen we huizen in Anloo en Gasselte - zijn we beland in de *oorspronkelijk aanwijzende tafels* en de bijbehorende *minuutplans*. Samen geven deze bronnen een prachtig beeld van de toestand in 1832. Beide huizen bestonden echter in dit jaar al en we willen graag weten of er oudere gegevens te achterhalen zijn.

Zonder kadastrale registers is zo'n onderzoek uiteraard veel moeilijker is. De eerstvolgende systematische registratie van onroerend goed vóór 1832 dateert van 1807. Toen werden in verband met de heffing van belasting *kohieren van vaste goederen* aangelegd. Deze kohieren bevatten per kerspel (gemeente) de namen van de eigenaren, hun huis en andere gebouwen en hun landerijen. Kadastrale aanduidingen staan er vanzelfsprekend niet in. Wel vond de inschrijving van de eigenaren in het kohier plaats in de volgorde, waarin zij in hun buurschap woonachtig waren. De huizen werden dienovereenkomstig genummerd. Daarom zijn deze kohieren ook van belang voor ons onderzoek: zij vormen de schakel tussen de oorspronkelijk aanwijzende tafels van het Kadaster enerzijds en oudere belastingkohieren als het haardstedegeldregister van 1804 anderzijds. De kohieren zijn op drentsarchief.nl te raadplegen: Oude Staten Archieven, inventarisnummer 1513.1 t/m 1513.46. Als u geluk heeft is degene die in 1832 als eigenaar genoemd wordt in de oorspronkelijk aanwijzende tafel, dezelfde als degene die in het kohier van vaste goederen van 1807 vermeld staat. Dan is het onderzoek direct 25 jaar verder terug in de tijd. Is dat niet het geval, dan moet een andere bron aangeboord worden.

Akten van burgerlijke stand (voornamelijk overlijdens) geven in deze periode vaak ook huisnummers die in 1807 in de kohieren van vaste goederen zijn toegekend. Kerkelijke lijsten van lidmaten houden vaak de route aan die bij de Haardstedegeldregisters en de kohieren van vaste goederen werd gelopen. Hierdoor kunt u toch een beeld krijgen van de bewoning van de huizen tussen 1807 en 1832.

Voor verkoop en overdracht van onroerend goed ging men, ook vóór 1832, meestal naar de notaris. Hij maakte van deze rechtshandeling een akte op. Alle minuten van notariële akten zijn bewaard gebleven. U kunt ze digitaal bekijken op drentsarchief.nl. Een index op een klein deel van de akten staat op alldrenten.nl. Voor wijzigingen in eigendom in de periode 1811-1832 moet men dus de notariële archieven doorzoeken.

Terug naar de voorbeelden van Gasselte en Anloo. Werd in 1832 als eigenaar van het huis op kadastraal perceel A 90 genoemd Harm Jans Hiddingh, in het kohier van 1807 is sprake van Willem Hiddingh en broers. Uit genealogisch onderzoek weten we dat Harms oudste broer Willem was en zijn andere broers Otto en Lambert waren. Zij overleden respectievelijk in 1809, 1812 en 1808, zodat alleen zoon Harm overbleef. De gebroeders Hiddingh bewoonden (volgens het kohier) perceel nummer 10 in Gasselte. Perceel 10 in 1807 is dus hetzelfde als kadastraal perceel A 90 in 1832. Deze conclusie wordt bevestigd door ook de eigendom van de omliggende percelen in 1832 en 1807 te vergelijken.

Anders is dat met het huis aan de Kerkbrink te Anloo. Vergelijken we het kohier van vaste goederen van Anloo met de oorspronkelijk aanwijzende tafel van die gemeente, dan blijkt dat we de eigenaar

in 1832, schoolmeester Jan Mulder uit Vries, niet terugvinden in het kohier van 1807. Misschien is het huis gebouwd na 1807. Het verband tussen 1807 en 1832 is dus niet zonder meer te leggen en moet aangetoond worden door bijvoorbeeld te zoeken in de notariële archieven.

De notaris

Voor genealogisch onderzoek nuttige informatie is te vinden in de akten die worden verleden voor een *notaris*. Deze functionaris bestaat in Drenthe vanaf 1811; voor die tijd vervulde in Drenthe de plaatselijke schulte de rol die de notaris later speelde (zie hierna). Sinds 1842 is het werkterrein van alle notarissen begrensd door het arrondissementsressort waarbinnen zij hun praktijk hadden. In elk arrondissement waren derhalve vele notarissen actief.

Voor welke zaken ging men nu naar de notaris? Wanneer men de notariële akten bekijkt, dan valt een grote verscheidenheid aan rechtshandelingen op. Testamenten, akten van scheiding en deling van een boedel, boedelinventarissen en huwelijksvoorwaarden komen het meest voor. Ook voor contracten van plaatsvervangings (voor militaire dienst) ging men naar de notaris.

Van meer zakelijke aard zijn de verkoping en verhuring van onroerend goed of van hout, gras e.d. Daarnaast werden met grote regelmaat schuldbekentenissen, al of niet met hypotheekstelling, notarieel vastgelegd.

Beperkingen

Notariële archiefstukken worden na 75 jaar naar een openbare archiefbewaarplaats (zoals het Drents Archief) overgebracht. Voor notariële archiefstukken geldt verder een openbaarheidsbeperking, met name van testamenten en codicillen, voor zover niet geregistreerd, van 94 jaar. Deze termijn gaat ervan uit dat een testateur bij het opmaken van het testament tenminste 16 jaar oud geweest is (de leeftijd waarop men handelingsbekwaam is) en op het moment van raadpleging in de archiefbewaarplaats niet ouder is dan 110 jaar. Het verschil tussen beide termijnen is 94 jaar.

Bronnen en beschikbaarheid

De notariële archieven bestaan uit de *minuten* van de akten (= de oorspronkelijke akten) en de bijbehorende *repertoires* of *repertoria* (het register waarin alle door de notaris opgemaakte akten zijn beschreven). Tot ca. 1935 bevinden deze zich in het Drents Archief. Alle repertoria staan online (op www.drentsarchief.nl), evenals de 19de-eeuwse minuten. De akten uit de 20ste eeuw zijn in origineel in het Drents Archief te raadplegen.

Op www.drentsarchief.nl vindt u een overzicht van alle Drentse notarissen tot ca. 1935 met hun standplaats en de periode waarin ze werkzaam waren. U vindt het overzicht door in het zoekveld 0114 in te typen en vervolgens op '1. Lijst van notarissen per standplaats chronologisch gerangschikt' te klikken.

Een probleem bij een onderzoek naar notariële akten, is het traceren van de notaris bij wie men voor het opmaken van een akte heeft aangeklopt. Een particulier was - en is nog steeds - vrij in de keuze van een notaris. In principe kon men dus overal in Nederland een notaris in de arm nemen. Gelukkig overheerst echter de gewoonte om een notaris uit de directe nabijheid te nemen, bijvoorbeeld de woonplaats van één van de betrokkenen of de plaats waar het onroerend goed was gesitueerd. Men dient er evenwel op bedacht te zijn dat lang niet altijd de dichtstbij wonende notaris werd geraadpleegd, maar iemand uit een naburige gemeente. Met name in de dorpsgemeenschappen hadden boeren ten aanzien van testamentaire beschikkingen niet altijd het volle vertrouwen in de zwijgplicht van de meestal van elders afkomstige notabele plaatsgenoot.

Hoe vind ik een notariële akte?

- Ga naar www.drentsarchief.nl en typ in het zoekveld: '0114'.

- Ga naar '0114 Inleiding Notarissen Drenthe' en klik vervolgens op '1. Lijst van notarissen per standplaats chronologisch gerangschikt'. Kies een plaatsnaam en vervolgens een notaris. Noteer het toegangsnummer van het notariële archief dat u wilt raadplegen (0114.08 is bijvoorbeeld het toegangsnummer van het archief van notaris A.W. van Holthe tot Echten te Assen).
- Verlaat toegang 0114 en typ nu in het zoekveld het toegangsnummer van het door u gezochte notarisarchief in (bijvoorbeeld 0114.08).
- Klik in het zoekresultaat op dit toegangsnummer.
- Klik het + icoontje open. U kunt nu kiezen tussen 'Minuten'(de akten) of 'Repertoria' (de registers met korte samenvattingen van de akten) of 'Minuten'(de akten).
- Klik op 'Repertoria'. U kunt nu de repertoria van verschillende jaren bekijken. U krijgt de scans van de bladzijden in beeld, die u door kunt bladeren.
- Als u een interessante inschrijving in het repertorium gevonden heeft, noteert u het aktenummer (dat staat in de eerste kolom) en het jaartal (dat staat aan het begin van het jaar, bij/voor de eerste akte van dat jaar)
- Sluit de scans en ga nu naar de 'Minuten'.
- Selecteer het jaar met de reeks aktenummers waarin het door u gezochte aktenummer voorkomt. Een voorbeeld: U wilt uit het archief van notaris A.W. van Holthe tot Echten te Assen aktenummer 21 uit het jaar 1859 bekijken. U ziet de omschrijving: **5** 1858 (nr. 66) - 1859 (nr. 40). Dit is inderdaad wat u moet hebben, want in dit inventarisnummer (nummer 5) zitten de akten vanaf 1858 aktenummer 66 tot en met de laatste akte van dat jaar en van het jaar 1859 akte 1 tot en met 40. Door deze regel aan te klikken krijgt u de scans van de aktes weer in beeld. Die kunt u doorbladeren totdat u het juiste aktenummer gevonden heeft.
- Krijgt u geen scans in beeld? Neem dan contact op met het Drents Archief of u de akte daar in origineel kunt raadplegen.
- Zit de door u gezochte akte er niet tussen? Dat kan gebeuren. De notaris is namelijk niet verplicht alle akten in minuut te bewaren.

Testamenten konden op verschillende wijzen worden opgemaakt. Ten eerste kon men het testament zelf schrijven (holografisch testament) en het vervolgens deponeren dit bij de notaris, die van deze deponering een akte opmaakte. De tweede methode is dat men naar de notaris toeging en hem het testament liet opstellen. Men noemt dit het openbaar testament, hoewel het eigenlijk een testament, verleden bij openbare akte is.

Testamenten zijn te achterhalen via het *Centraal Testamentenregister* (zie www.notaris.nl).

Haardstedengeldregisters

Om weer verder in de tijd terug te komen moeten we gebruiken maken van belastingregisters, die - in verschillende soorten - vanaf 1612 zijn aangelegd. Deze registers zijn opgemaakt om de belastingplicht van de ingezetenen vast te leggen. Wij gebruiken ze echter om iets te weten te komen over de eigendom of overgang van onroerende goederen.

Van 1804 dateert het (laatste) *haardstedengeldregister*. Het haardstedengeld was een belasting die elke gebruiker van een huis moest betalen. De grootte van het huis werd uitgedrukt in het aantal paarden waarmee de boer het landbouwbedrijf uitoefende. Een 'vol huis' was van een 'vierpaards-boer', die vier gulden haardstedengeld moest betalen. Boeren met minder bezit betaalden respectievelijk drie, twee of een gulden. Wie geen boer was, werd voor het haardstedengeld als keuter beschouwd en betaalde een gulden. Voor een ambacht, nering of ambt werd ook een gulden gerekend. Een timmerman betaalde dus twee gulden: een gulden als keuter en een gulden voor zijn ambacht.

In het haardstedengeldregister van Gasselte van 1804 vinden we dezelfde vermelding als in het kohier van vaste goederen van 1807: Willem Hiddingh en broers; zij zijn aangeslagen voor volpaardsboer, dus vier gulden.

De haardstedengeldregisters zijn vanaf 1742 gemiddeld per tien jaar vernieuwd. We kunnen dus van 1804 telkens stapjes van tien jaar terug doen en nagaan of onze voorouders vermeld staan als eigenaar van een huis. In 1794 staat in het register van Gasselte genoemd: weduwe Jan Hiddingh (de moeder van Willem en zijn broers) met een zoon die ette is (rechter in de Etstoel); zij moet vijf gulden betalen: vier voor een vol huis en een gulden voor de functie van ette. In 1784 is de vermelding eveneens: wed. Jan Hiddingh, vier gulden. Het haardstedengeldregister van 1774 en 1764 noemt Jan Hiddingh met een vol huis (hij overleed volgens het begraafboek van Gasselte in 1782).

Van belang is ook op te letten of de vermelding in het register op ongeveer dezelfde plaats gebeurt, met dezelfde burens als tien jaar eerder of later. Degene die het haardstedengeldregister aanlegde, hield namelijk vaak een vaste volgorde van inschrijving aan. De inschrijvingen waren meestal gebaseerd op een vaste route door het dorp. Wordt een persoon bijvoorbeeld jarenlang als tiende genoemd in het register en daarna opeens als dertigste, dan kan men er zeker van zijn dat er sprake is van een verhuizing naar een andere woning. De Hiddinghs bleven echter op dezelfde plek. De registers van Gasselte voor 1754 en 1742 ontbreken helaas. Oudere registers dateren uit 1672 en 1692-1695.

Beschikbaarheid

De haardstedengeldregisters zijn via alldrenten.nl doorzoekbaar op naam. Bij het zoekresultaat kunt u meteen de scan bekijken.

Grondschattingsregisters

Voor de achttiende eeuw is er een andere bron beschikbaar: het *register van nieuw gebouwde huizen en nieuw aangemaakte landen*.

De *grondschatting*, in andere gewesten meestal verponding genoemd, was een belasting die elke gebruiker (eigenaar of bewoner) moest betalen van de waarde van zijn onroerende bezittingen. Wie een groot huis en veel grond bezat of gebruikte, betaalde meer dan de keuter met een schamel huisje. De grondschatting werd voor het eerst geheven in 1630. Toen zijn ook belastingregisters aangelegd. In 1654 werden de registers geheel vernieuwd en uitgebreid en wel zodanig dat ze tot 1750 in gebruik bleven. In dat jaar nam men een soort supplement-registers in gebruik, waarin stond aangegeven welke huizen sinds 1654 nieuw gebouwd waren en welke landerijen in gebruik genomen. Samen met de grondschattingsregisters van 1654 vormen de registers van 1750 dus de kohieren van de grondbelasting. Bij een deel van de registers horen ook kaarten, waarop met name de bouwlanden zijn aangegeven.

Beschikbaarheid

De scans van de grondschattingsregisters staan online op www.drentsarchief.nl, Oude Staten Archieven, inventarisnummers 845.1 tot en met 845.322. Een index inboekvorm is aanwezig in het Drents Archief.

De grondschattingskaarten komen op termijn online beschikbaar. Informeer bij het Drents Archief of de kaarten daar kunt raadplegen of dat u een scan toegestuurd kunt krijgen.

De scans van de registers van de nieuw gebouwde huizen zijn online te vinden in de Oude Staten Archieven, inventarisnummers en 858.1 tot en met 858.37.

We mogen met enige zekerheid aannemen dat de familie Hiddingh omstreeks 1750 op dezelfde plaats woont als in 1832. In het grondschattingsregister van Gasselte van 1750 komen we Jan Hiddingh tegen. Niet omdat hij een nieuw huis gebouwd zou hebben, maar slechts wegens een perceel zaailand, dat tevoren als woest land gerekend werd, maar waarover nu belasting betaald moet worden. We kunnen hieruit concluderen dat noch Jan, noch zijn vader Willem, noch diens vader Jan sinds 1654 een huis gebouwd of gesloopt hebben.

Het grondschattingsregister van 1654 geeft in Gasselte een opgave van de goederen van Jan Hiddingh

en zijn broers. Deze Jan was blijkens de genealogie-Hiddingh de voorvader van Jan Hiddingh die een eeuw later leefde. Het Hiddingh-bezit was veruit het grootste van Gasselte. De goederen, gebruikt door de gebroeders Jan, Bastiaan, Luichjen en Harmen Hiddingh, werden 'gepriseert', d.w.z. getaxeerd, op 31.349 gulden. Het omvatte bouw-, hooi- en groenland, enkele huizen en hoven (tuinen) en een molen. Ook in het eerste grondschattingregister, van 1630, was Jan Hiddingh (de vader van de in 1654 genoemde broers) de grootste boer. Hij bezat twee boerderijen, erven, namelijk Grevinge en Hiddinghe, 38 mud bouwland (ongeveer 10 hectare), 18 dagwerk hooiland (ongeveer 12 hectare), twee waardelen (volle aandelen in de marke), een huis met hof en een molen. Bovendien had hij een erf verpacht aan Hinrick Coops en een huis en hof in gezamenlijk bezit met Jan van Aemen.

Te zelfder tijd werd een ander belastingregister opgesteld, namelijk wegens de betaling van hoofdgeld. Elk hoofd van een gezin moest per inwonend gezinslid een bedrag betalen. Het register van Borger en Gasselte vermeldt dat Jan Hiddingh een huishouden had met negen personen. Hieronder moet men overigens ook inwonend personeel rekenen. Dit belastingkohier (online te vinden in de Oude Staten Archieven, inventarisnummer 841.1 en 841.2) wordt ook wel aangeduid als 'register van de impost wegens de redemptie van het gemaal'.

Literatuur

P. Brood, *Grondschatting, omslagen en haardstedengeld. Een handleiding voor het gebruik van de archivalia* (Assen 1980) en idem, *Belastingheffing in Drenthe 1600-1822* (Meppel 1991) 63-71.

Zeventiende-eeuwse maten

Vóór 1800 werden in Drenthe andere lengte- en oppervlaktematen gebruikt dan nadien.

De grootte van bouwlanden werden uitgedrukt in *mudden*, in mindere mate in *morgen*, die van groenlanden doorgaans in *dagmaten* en *roeden*. Bovendien is er verschil tussen het Dieverder dingspil (meestal Steenwijker maat genoemd, toegepast in Zuidwest-Drenthe) en de rest van de provincie (de Groninger maat).

1 roede Groninger maat = 4,12 m

1 vierkante roede Groninger maat = 16,94 m²

1 roede Steenwijker maat = 4,70 m

1 vierkante roede Steenwijker maat = 22,13 m²

1 mud Groninger maat = 0,27 hectare

1 mud Steenwijker maat = 0,36 hectare

1 morgen Groninger maat = 1,01 hectare

1 morgen Steenwijker maat = 0,81 hectare

1 dagmaat of dagwerk = 0,67 hectare

Literatuur

J. Bieleman en P. Brood, 'Zeventiende-eeuwse Drentse landmaten en hun gebruik', *Geografisch tijdschrift* 14 (1980) 112-119; M.A. Holtman, *Metten en wegen in Drenthe* (Kantens 1988); J.M. Verhoeff, *De oude Nederlandse maten en gewichten* (Amsterdam 1982).

Op deze wijze hebben we het bezit van de familie Hiddingh tot in het begin van de zeventiende eeuw kunnen vinden. Door systematisch de belastingadministraties te volgen konden we de goederen vrij eenvoudig traceren. Erkend moet worden dat de Hiddinghs honkvast waren en eeuwenlang op het familiebezit hebben gewoond, wat het zoeken natuurlijk vergemakkelijkte.

30ste en 40ste penning

Maar ook wanneer men mobieler was, zijn er mogelijkheden om de bezittingen van voorouders te achterhalen. Al vóór 1806 werd er namelijk belasting geheven bij vererving en bij de verkoop van onroerend goed. De administratie van de ontvangers van de 30e en 40e penning, zoals deze belastingen werden aangeduid, is bewaard en biedt aanknopingspunten voor onderzoek.

Bij de *overdracht van onroerend goed* moest men de 40e penning betalen: 2½% van de waarde van

het betreffende goed. De aangifte van de overdracht had plaats bij de schulte in elk kerspel, de betaling van deze belasting noteerde de belastingontvanger in ontvangregisters.

Een index en de bijbehorende scans zijn te vinden op alldrenten.nl. Het betreft inventarisnummers 1785.1 tot en met 1785.120 (over de jaren 1679 – 1797) uit de Oude Staten archieven.

Scans van de overige registers voor de 30ste en 40ste penning zijn te vinden op drentsarchief.nl in de Oude Staten Archieven:

Inventarisnummers 1025.1 tot en met 1025.29 (over de jaren 1779 - 1794 en 1802 – 1804, 1779-1805, 1779-1794 en 1802-1805);

Inventarisnummer 1484 (over de jaren 1805 en 1806);

Inventarisnummers 1786.1 tot en met 1786.33 (over de jaren 1795-1801).

Op 14 december 1784 kocht Willem Hiddingh een deel van de pastoriegoederen in Gasselte voor een bedrag van 75 gulden. Deze verkoop is ingeschreven in het belastingregister van de ontvanger van de 30e en 40e penning (zie alldrenten.nl)

In hoofdstuk 2 kwam al de *successiebelasting* vóór 1806 ter sprake als bron voor overlijdensdata en familierelaties. Er werd de 30e penning (3,3%) geheven over alle erfenissen die in de zijlinie of op niet-verwanten vererfden. Erfenissen van ouder op kind waren vrij van belasting en vinden we dan ook niet in de boeken van de belastingontvanger. Voor de omvang van het bezit van onroerend goed vormen de aangiften en rekeningen ten behoeve van deze zgn. *collaterale successie* een belangrijke bron. Zij bevinden zich in dezelfde registers als die voor de 40e penning.

Zo zien we in het register van Gasselte dat op 11 december 1780 Jan Hiddingh van Gasselte aan de ontvanger bekend maakt dat hij en zijn neven Tale en Willem de boedel van hun zuster respectievelijk tante Aaltijn Hidding erven en daarover de dertigste penning aan belasting zullen betalen (Oude Staten Archieven, inventarisnummer 1025).

De oudst bestaande belastinglijst die voor bewoningsonderzoek kan worden gebruikt is het *Register van aangifte door de ingezetenen bij de pachters der belasting op de bezaaide landen*, kortweg Register van bezaaide landen, uit mei 1612. Het werd opgesteld wegens het gebrek aan voldoende fondsen om de door de Staten-Generaal opgelegd belastingheffing te voldoen.

De registers geven aan wie in dat jaar in de Drentse dorpen bouwland had ingezaaid en ze zijn per dorp opgemaakt. Scans van de registers zijn te vinden in de Oude Staten Archieven (toegang 0001) onder het inventarisnummer 621. Een index is aanwezig in www.alldrenten.nl.

Rond 1700 werd er nog een belasting geven waarvan de lijsten met opbrengsten namen vermelden van de dorpsbewoners, de zogenaamde Goedschatting. De belasting maakte deel uit van de oorlogslasten die in 1694 werden ingesteld en behelzen de goederen waarvoor geen grondschatting of omslag werd betaald. Te denken valt aan huisraad, sieraden of obligaties. Het tarief was 1 procent van de waarde van de goederen.

De registers uit 1694, 1695 en 1704 zijn bewaard gebleven en zijn te vinden in Oude Staten Archieven, inventarisnummer 818 (gescand) en 819.